

Sigita Stankevičienė

### **Leksinių semantinių transformacijų taikymas vertimo didaktikos požiūriu**

Pranešime nagrinėjamas leksinių-semantinių vertimo transformacijų taikymas skirtingų tipų tekstuose, verčiant į lietuvių kalbą. Daugiausiai dėmesio skiriama šių vertimo transformacijų aptarimui vertimo didaktikos požiūriu. Vertimo mokslo darbuose pateikiamos vertimo transformacijų klasifikacijos grindžiamos deskriptyviniais tyrimais, postuluojamas originalo ir vertimo kalbų skirtumų nulemtas intuityvus jų taikymo pobūdis, t. y. vertimo transformacijos atliekamos automatiškai, intuityviai, jos netaikomos tikslingai. Tai leistų teigti, kad mokant(is) versti vertimo transformacijos nagrinėtinos pirmiausia retrospektyviai, t. y. analizuojant ir vertinant savąjį ar kito vertėjo vertimus, taip pat įvairiems vertimo problemų sprendimams pagrįsti ir iliustruoti. Kita vertus, į vertimo transformacijų taikymą galima būtų žiūrėti prospektyviai, juolab kad vertimo teorijos, ypač funkcinės vertimo teorijos atstovų, darbuose teigiama, kad vertimo transformacijos nulemiamos ne tik originalo ir vertimo kalbų skirtumų, bet jų taikymas priklauso ir nuo vertėjo pasirinktos vertimo strategijos, kurią savo ruožtu nulemia verčiamo teksto tipas (teksto funkcija). Taigi, jeigu egzistuoja ryšys teksto tipas (funkcija) – vertimo strategija – vertimo transformacija, galima manyti, kad vertėjas vertimo transformacijas gali taikyti ir tikslingai, ypač jei jos yra pasirenkamosios, o ne būtiniosios. Todėl vertimo didaktikoje galima kalbėti ir apie prospektyvųjį požiūrį į vertimo transformacijas – aptarti jų taikymo galimybes originalo teksto analizės metu, prieš pradėdant versti, nustačius originalo teksto tipą ir funkciją, vertimo teksto tikslinę auditoriją ir jos lūkesčius, remiantis šiais kriterijais parinkus teksto vertimo strategiją. Leksinių-semantinių vertimo transformacijų taikymo priklausomybė nuo verčiamo teksto tipo (funkcijos) patvirtinama empirine medžiaga.